

PÉCSI Dohánygyár

ÁRA:
2,30 Ft

XVII. ÉVFOLYAM, 6. SZÁM

A PÉCSI DOHÁNYGYÁR DOLGOZÓINAK LAPJA

A HB bemutatkozik

Hatodikként Magyarországon

Az elmúlt hónapok folyamán minden olvasónk nyomon követhette a HB cigarettával kapcsolatos eseményeket, a szerződés megkötésétől a termelés beindításáig. Május 16-án azonban a terméket megismerhették a legjelentősebb kereskedelmi egységek vezetői és a sajtó munkatársai is. A „vízre bocsátása” stilszerűen egy hajón történt meg, a „Táncsics” nevű sétahajón. Az előkészületek során a legnagyobb bizonytalanságot — éppen a hajó dekorálása és a sétahajózás hangulata miatt — az időjárás jelentette. (A jó hangulat érdekében már majdnem hívóvé váltam, annyiszor fohászkodtam a Természetfelelőshöz, a segítségért.) Szerencsére május 16-án ragyogó kék ég, vakító napsütés fogadta a résztvevőket (így a siker már csak rajtunk, illetve a terméken múlik), a HB-ba öltöztetett hajó messziről ma-

gára vonta a figyelmet. A meghívottaknak C. Behning úr mutatta be a HB cigarettát és a B.A.T. céget. Elmondta, hogy a dohányipar egyik legnagyobb magántársasága — mely több mint 80 cigarettagyárral dolgozik együtt — a londoni székhelyű B.A.T. cég. Termékeinek részesedése a világmárka-forgalomban 11,6%-ot tett ki 1989-ben. A HB a legsikeresebb német export-cigarettafajta, melyet licencként gyártanak Bulgáriában, Jugoszláviában, az NDK-ban, Ausztriában, Svájcban és az idei évtől Magyarországon, a Pécsi Dohánygyárban.

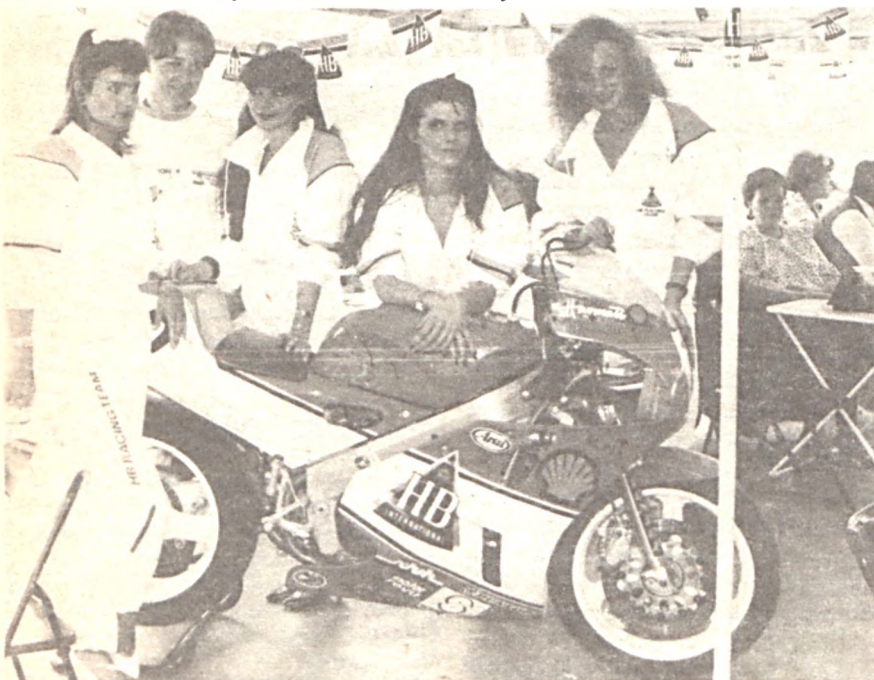
Közismert, hogy a HB már évek óta jelen van a hazai autó-motor sportban. 1985 óta rendszeres szponzor a Kiss Dezsőnek, aki többszörös abszolút hegyi bajnok autóversenyző. (A hónap elején megrendezett Mecsek-Rallyn is részt vett.) Az idei évtől

azonban a hagyományos HB-sportnak számító motorkerékpársportot is támogatják. Szponzorálási szerződést kötöttek Lovasi István 250 cm³-es és Harmati Árpád 750 cm³-es SUPERBIKE versenyzőkkel. Aki szereti és figyeli a motorsportot, az a tv képernyőjén is láthatta, hogy az április 29-i superbike versenyen kiemelkedő helyeken hirdette magát a HB. A Hungaroringen megrendezésre kerülő motorkerékpár Grand Prix versenyt is a HB szponzorálja. Behning úr elmondta, hogy reméli, ezekkel a ténykedésekkel hasznára válnak a hazai autó-motor sportnak, és így a HB márkát is ismerőbbé tehetik. Az elmondottakat látványosan „igazolta” az a HB-ba öltöztetett motor, melyet a hajón is bemutatnak (a versenyzőkkel együtt) és a „HB RACING TEAM” overallba öltözött lányok.

Behning úr után dr. Gábor József, a vállalat gazdasági igazgatóhelyettese köszöntötte a vendégeket a Pécsi Dohánygyár nevében. A kölcsönös bemutatkozás után hangulatos dixiland zene biztosította a hajókirándulás jó hangulatát, mely közel 3 órán át tartott. Bízunk abban, hogy a jó visszhangot kiváltó bemutatkozást legalább ilyen jó piaci siker is követi, hiszen elmondhatjuk, hogy már „vízen van” a HB.

K. K. J.

A controlling nemcsak ellenőrzés

Figyelemmel kísérve hazánkban a felgyorsuló társadalmi-gazdasági folyamatokat, valamennyiünknek eszébe jut: vajon szűkebb környezetünkben, munkahelyünkön milyen változások várhatók? Nekünk, dolgozóknak mi lesz a szerepünk, felkészülhetünk-e valamilyen módon a várható eseményekre, elébe mehetünk-e a problémáknak? Az oktatással foglalkozó szervezetek, menedzserképzők kínálatában érdekesnél érdekesebb tudnivalók, jól használható módszerek, ismeretanyagok szerepelnek.

Elgondolkodtató, hogy a magyar vállalatok fejlődése érdekében érdemes-e megismerni — kipróbálni — a Nyugat-Európában alkalmazott vállalati gazdálkodási módszereket. Nemrégiben ízelítőt kaptunk a nyugatnémet vállalatok 90%-ánál alkalmazott controlling módszerről, melynek megismerése kollégáink számára is hasznos lehet.

A controlling nemcsak ellenőrzés, hanem az üzemgazdaság tárgykörébe tartozó költség- és eredménytervezés, irányítás a vállalatvezetés optimális információellátása mellett. A módszer lehetőséget ad a meglévő eszközök eredményesebb, koncentráltabb kihasználására. Lehetővé teszi a vállalati költséghelyek mint önelszámoló egységek működtetését. Alkalmazása nem kíván jelentős anyagi ráfordítást, a szükséges számítógépes programok vállalaton belül is elkészíthetők. A módszer figyelemre méltó eredménye, hogy az *információszoftvert gyorsá és pontosá válik, ezáltal jól előkészíti a vállalatvezetőket gazdasági döntéseit.* A tervezőmunkában más szemléletet, különleges technikák alkalmazását kívánja. A tervezés a controllinggal nemcsak a magyar gyakorlathoz közel áll, a bázis elemzésére alapozott prognózis tervezést (plan) jelenti, hanem létezik egy másfajta (soll) terv is.

A sollterv elkészítéséhez előzetesen szükség van a munkahelyek és munkafolyamatok megvizsgálására REFA szisztéma szerint. (Az NSZK REFA Munkatanulmányozási és Üzemszervezési Szövetség feladatának tekinti a gazdaságosság javítása és a munka humanizálása céljából a termelésirányítás, ellenőrzés, a gazdálkodás és az igazgatás minden területe szervezési módszereivel való foglalkozást. Vállalatunk is rendelkezik egy fő kiképzett REFA szakemberrel.) A controlling módszer megvilágításához néhány REFA alapfogalom (például vonatkoztatá-

si teljesítmény) megismerésére is szükség van.

Ilyen ún. vonatkoztatási teljesítmény — normál intenzitás, tervezett zavarok és veszteségek mellett — az egyes költséghelyekre (pl. filtergyártási üzem) is meghatározható. Ezt az egy időszakra (pl. 1 hónap) megadott vonatkoztatási teljesítményt nevezzük solltervnek. A költséghelyenként elkészített sollterv szerepe — a megfelelő tényadatokkal való összehasonlítása révén — a költségfelügyelet. A módszer felfogható a költségeltéréseket nyomon követő korai riasztórendszerként, mivel a költségnövekedést azonnal jelzi, annak oka feltárható. A sollterv alkalmas tervköltség (pl. egyéves várható költség) beállítására, alapul szolgál a kalkuláció és az eredményszámítás elkészítéséhez is. Az ezen időszakban felmerülő költségekre a vállalat által előállított termékeknek kell fedezetet nyújtaniuk.

A fedezeti költségszámítás mutatja meg, hogy az egyes termékek miképpen járulnak hozzá a nyereség képzéséhez, azaz a nyereséggazdaságossági rangsorban milyen helyet foglalnak el. A fedezetszámítás alapját az ún. határköltség (közvetlen önköltség) képezi. A gazdaságossági számítások, a beruházási döntések és az árképzés is a határköltségekre alapozva történik a piaczgazdaságban (szemben a mai magyar gyakorlattal, ahol a teljes önköltség az iránymutató).

A controlling a számvitelben is másféle szemléletet, a felmerült költségek másféle csoportosítását kínálja. A controlling módszerrel — számítógépes számlázás mellett — bármilyen időpontban meghatározható a bruttó nyereség. A költséghelyeken a havi zárást követően 1-2 nap alatt meghatározható a költségeltérés, majd rövid időn belül (kb. 5 munkanap) a pontos nyereség is megállapítható.

A controlling szeminárium csupán körvonalazta a módszert, feltárta annak előnyeit, használhatóságát a magyar vállalati keretek között. Az alább felsorolt feladatok elvégzéséhez alkalmazható konkrét eljárások megismerését tanfolyam keretében tervezik. A legfontosabb controllingfeladatok a vállalati tervezés, a költségfelügyelet, a termékekkel kapcsolatos fejlesztési, ármegállapítási, értékesítési tevékenység, a kapacitásdöntések, az eredményszámítás és a finanszírozás.

Korpa Edit

Az ózon védelmében

Manapság egyre többet hallunk arról, hogy földünk ózonrétege erősen fogyóban van. Ennek elsődleges előidézője az aerosolok (spray) vivőgázaként alkalmazott klórfluorkarbon vegyülete. Elterjedten használják nemcsak hűtőgép, légkondicionáló berendezések hűtőanyagaként, hanem habszigeteléseknél, habcsomagolásnál habosítóanyagként. Tudvalevően a CFC-vegyületek rendkívül stabilak, nem toxikusak, nem tűzveszélyesek, nem korrozívak és rossz hővezetők. Emellett olcsók, és előállításuk is egyszerű.

A földünket körülvevő ózonréteg számára viszont éppen stabilitásuk okozza a gondot, mert feljutva a sztratoszférába, a napsugárzás ultraibolya-tartományba eső részének hatására elbomlanak, szabad klóratomok keletkeznek, amelyek megtámadják az ózonmolekulákat (egyetlen klóratom 100 ezernél több ózonmolekulát képes elbontani).

Mit tehetünk mi, emberek az ózonréteg védelmében? Íme néhány tanács:

— amennyiben van választási lehetőségünk, úgy CFC-mentes aerosolokat vásároljunk (sőt, az a legjobb, ha aerosolt egyáltalán nem veszünk),

— kerüljük az olyan termékeket, amelyeknél polisztirolhabot alkalmaznak a csomagoláshoz. Ilyenek pl. a polisztiroltálcára előre csomagolt élelmiszerek, a polisztirol habanyagból készült csészek, tányérok stb.,

— ne vásároljunk olyan termékeket (matracok, egyes bútordarabok), amelyek CFC-vel habosított anyagot tartalmaznak,

— tartsuk kellően karban a lakás, munkahely (esetleg a gépkocsi) légkondicionáló rendszerét. Mindenféle szivárgást azonnal meg kell szüntetni, sőt intézkedést kell tenni ennek megelőzésére,

— CFC-mentes szigetelésű hűtőgépet vásároljunk, amennyiben erre lehetőség van,

— ne alkalmazzunk építkezéseknél szilárd szigetelőhabokat, kivéve ha ezeket ózonréteget nem károsító habosítóanyaggal állították elő.

Dr. Kiss Elemérné

Pécsi Dohánygyár

A Pécsi Dohánygyár dolgozóinak lapja. Szerkeszti a szerkesztőbizottság. Felelős szerkesztő: dr. Simonné dr. Bernáth Erika — Kiadja a Baranya Megyei Lapkiadó Vállalat. Felelős kiadó: Bodó László. Előfizetési díj egy évre: 27,60 Ft — Készült a TEMPORG Késszövetkezet nyomdájában. Felelős vezető: dr. Kálai Sándor

Bosnyák Gábor: A képzettség a döntő!

A beszélgetés előtt arra számítottam, hogy egy ízig-vérig gépész szakembernek munkája során a legnagyobb problémát az elavult gépek, a — már közhelyszámba menő — elmaradott technikai színvonal okozzák. Tovább gondolkodva úgy éreztem, hogy mi sem kézezenfekvőbb, mint az, hogy a fő cél elsősorban a technikai körülmények alapvető megváltoztatása. Előzetes elképzeléseimben azonban az első mondatok után „csalódtam”. Ugyanis arra a kérdésemre, hogy egy ilyen munkakörben milyen nehézségekkel kell számolni, a válasz nem a műszaki, hanem az emberi tényezőkre irányult.

— Jelenleg úgy látom, hogy a társosztályokkal való együttműködést kell fejleszteni, hiszen a feladatokat egymás nélkül nem tudjuk megoldani, a célokat nem lehet szűk „osztálykerekbe” préselni, leegyszerűsíteni. Tudomásul kell venni, hogy műszaki adottságaink olyanok, amilyenek, va-

lószerű a közeljövőben alapvetően nem is fognak megváltozni, ilyen körülmények között kell biztosítani a vállalat termelésének kiszolgálását.

Bosnyák Gábor január 1-je óta a gépészeti osztály vezetője. Öt éve dolgozik nálunk, üzemmérnöki beosztásból került ebbe a felelős pozícióba. A viszonylag hosszú munkaviszony alatt bizonyára fel tudta mérni, hogy mit vállal.

— Igaz, ami igaz, sokat gondolkodtam, kétségeim is voltak, mégis úgy döntöttem, hogy bele kell vágni. Ezzel tartoztam a vállalatnak is és magamnak is. Nekem nem szimpatikus az az álláspont, hogy „vigyázzak a székemre”. Azt hiszem, minden tisztességes embernek vállalnia kell a megméretést, még akkor is, hogyha esetleg kudarcot vall. Velem szemben érezhető volt a bizalom, ez arra kötelez, hogy megpróbáljak bizonyítani. Ezekben az években üzemmérnökök társaimmal együtt lehetőségünk volt arra, hogy nemcsak a saját, hanem más munkaterületeket is megismerjünk, hagyta bennünket tanulni, tapasztalatokat szerezni, ez egy széles látókört adott. Azt hiszem, ilyen előzmények után belevághattam ebbe a nagyobb „vállalkozásba”.

— Bizonyára megfigyelte, hogy különösen a termelési főosztályon visszatérő probléma a szakképzés és a szakmai irá-

nyitás kérdése. Erről különféle vélemények vannak, én most a gépészeti osztályvezető véleményére lennék kíváncsi.

— Ha tárgyilagosan, érzelmek és indulatok nélkül nézzük a kérdést, akkor a problémák eredőjét nem mindig a kapun belül kell keresni. A különböző szakképző intézmények eddig nem mindenben tudtak eleget tenni az alapképzésben, nagyon sok ilyen jellegű feladat a termelő szervezetekre hárult. A jövőben az előttünk álló változások arra fognak kényszeríteni, hogy a szakembereket, akik fogékonyak, szakmailag is segítsük. Ennek elengedhetetlen feltétele a szervezett betanítás, az üzemelés, karbantartáshoz szükséges képzések állandósítása. Hatékony műszaki irányítás is szükséges, ehhez megfelelő jog- és hatáskörökkel kell rendelni, akkor várható némi előrelépés. Az új gépek megjelenésével a változás némely területen már érzékelhető. Az emberek körületekintöbbek lettek, más szemlélettel dolgoznak, ennek látható eredményei vannak.

— Mik a személyes tervei, amelyeket meg szeretne valósítani?

— Én is úgy vagyok, mint ma nagyon sokan: sajnos, nem tanultam nyelveket... Elsősorban ezt a hiányosságot szeretném pótolni. Sportolni is szeretek, illetve csak szeretnék, ha időm lenne rá.

S. I.

Felhívás

A szeptemberben induló német és angol nyelvtanfolyamra várjuk mindazok jelentkezését, akik a nyelvtanuláshoz kedvet éreznek. Jelentkezni lehet 1990. augusztus 1-ig a személyzeti osztályon.

Az államigazgatás új „teteje”

Éppen újdonságánál fogva talán nem ártalmas, ha felelevenítjük, hogy az új kormány hivatalba lépésével egyidejűleg hogyan alakult a Magyar Köztársaság minisztériumainak felállása. Ezek a következők: Belügyminisztérium, Földművelésügyi Minisztérium, Honvédelmi Minisztérium, Igazságügyi Minisztérium, Ipari és Kereskedelmi Minisztérium, Környezetvédelmi Minisztérium, Közlekedési és Hírközlési Minisztérium, Külügyminisztérium, Munkaügyi Minisztérium, Művelődési és Közoktatási Minisztérium, Nemzetközi Gazdasági Kapcsolatok Minisztériuma, Népjelölti Minisztérium, Pénzügyminisztérium.

A különböző jogszabályok vagy egyéb régebbi írásokban való tájékozódást a jövőben megkönnyíti, ha még azt is tudjuk, hogy az új minisztériumokat megállapító 1990. évi XXX. törvény hatálya lépésével egyidejűleg megszűnik az Országos Tervhivatal, feladatát és hatáskörét a Pénzügyminisztérium látja el, és ugyanakkor ezen időpontot követően az Or-

szágos Árhivatal működését is a Pénzügyminisztérium irányítja.

Jó, ha tudjuk...

Ahol a jogszabály eddig

— Művelődési Minisztériumot, művelődési minisztert említ, ott Művelődési és Közoktatási Minisztériumot, illetőleg művelődési és közoktatási minisztert;

— Kereskedelmi Minisztériumot, kereskedelmi minisztert említ, ott Nemzetközi Gazdasági Kapcsolatok Minisztériumát, illetőleg nemzetközi gazdasági kapcsolatok miniszterét;

— Ipari Minisztériumot, ipari minisztert említ, ott Ipari és Kereskedelmi Minisztériumot, illetőleg ipari és kereskedelmi minisztert;

— Mezőgazdasági és Élelmiszerügyi Minisztériumot, mezőgazdasági és élelmiszerügyi minisztert említ, ott Földművelésügyi Minisztériumot, illetőleg földművelésügyi minisztert;

— Közlekedési, Hírközlési és Építésügyi Minisztériumot, közleke-

dési, hírközlési és építésügyi minisztert említ, ott Közlekedési és Hírközlési Minisztériumot, illetőleg közlekedési és hírközlési minisztert;

— Szociális és Egészségügyi Minisztériumot, szociális és egészségügyi minisztert említ, ott Népjelölti Minisztériumot, illetőleg népjelölti minisztert;

— Állami Bér- és Munkaügyi Hivatal, Állami Bér- és Munkaügyi Hivatal elnökét említ, ott Munkaügyi Minisztériumot, illetőleg munkaügyi minisztert;

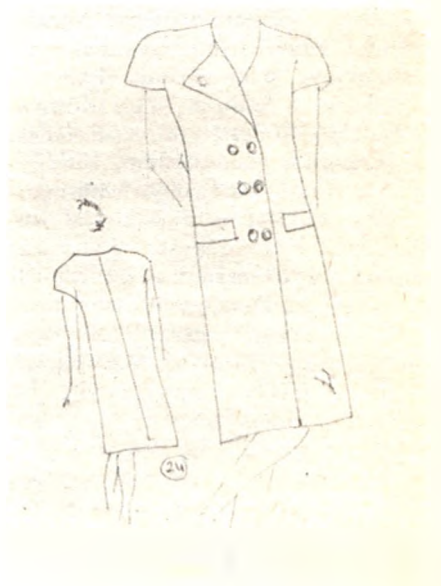
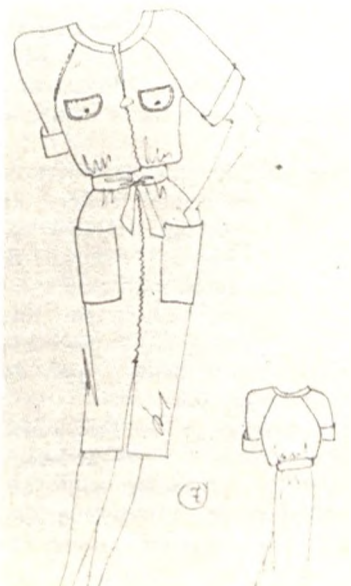
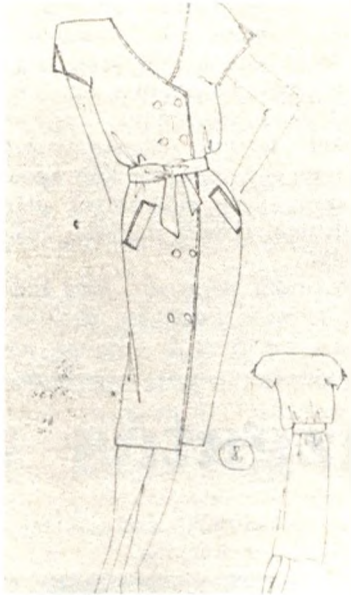
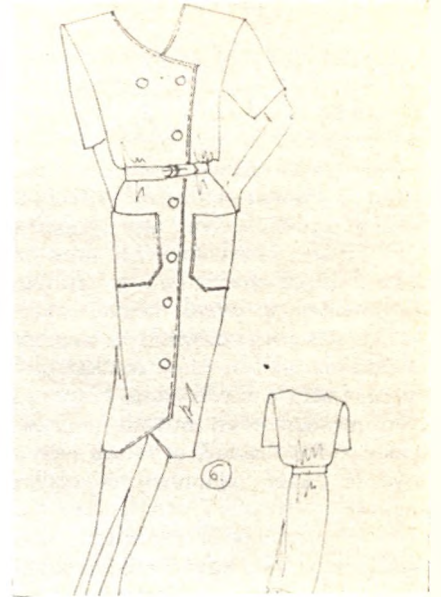
— Környezetvédelmi és Vízgazdálkodási Minisztériumot, környezetvédelmi és vízgazdálkodási minisztert említ, ott Környezetvédelmi Minisztériumot, illetőleg környezetvédelmi minisztert;

— Országos Tervhivatal, Országos Tervhivatal elnökét említ, ott Pénzügyminisztériumot, illetőleg pénzügyminisztert;

— Országos Árhivatal, Országos Árhivatal elnökét említ, ott pénzügyminisztert kell érteni.

Tessék választani!

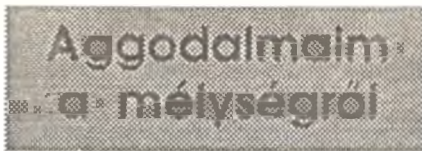
Ebben a számunkban is folytatjuk a különböző munkaruhamodellek bemutatását. Az eljárás ugyanaz, mint azt előző számunkban közöltük, hogy annak a modellnek a számát, amely a legjobban megnyerte az önk tetszését, azt a portán elhelyezett urnába dobják be. Az újabb fazonokon is látható, hogy minden testalkatú és korosztályú dolgozónk találhat kedvencét.

Sorsok. Óh, emberek, nem értelek titeket! Amiről gondolataim tokját kinyitni kívánom, arra nem tudok fájdalom nélkül reagálni. Amikor még szűkebb családom birtokba vette első lakását, boldogságunk elérte a keringő égítetek magasságát. Ugyancsak hasonló volt egy másik család érzelmi lángja, de egyben különbözött, a családfőé, ő a második otthonát teremtette ugyanis, s már második házasságával igyekezett életét a természet törvényei alapján „műhatatlanná”, valamint megállapodottá tenni. Rendkívül dolgozó, szorgalmas, amolyan gyarapító típust láttam mindig benne. Ahogy az évek folyamán a lehetőségek skálája tágult, a családja igényei bővültek — főleg az asszonyé —, úgy az én ismerősöm növelte munkavégzésének tempóját. Egyre több túlórárt, majd gmk-t vállalt, végül az asszonya által vállalt irodák takarítási munkáit is ő végezte késő esti vagy kora hajnali órákban.

Ebben a hajszában személyét illetően csak azt látam, hogy minden találkozásunk alkalmával öregebb és öregebb szereplője lett az élet közegének. Lassan ilyenkor időzavarban kezdem érezni magam, mármint én is aggályoskodtam korosodásom miatt, pedig az tiszta kép volt előttem, hogy az ő élettempójától én nagyon messze vagyok. Időközben munkahelyi kollégáitól arról is értesültem, hogy már csak erősen az alkohol uralma alatt képes a családtagjai által diktált kívánalmaknak eleget tenni.

Találkozásaink alkalmával, amelyek leginkább a busz-

megállóban történtek, a kertészkedésről, politikáról, családról ejtettünk szót, aszerint hogy a buszok érkezése kiróta ránk az időt.

Egyik reggel — igaz, ez már jó pár hónapja — azt mondja a megállóban: nézze, kedves Józsi, jó maguknak, mert ameddig itt — s szétmutatott a megállóban — lapátolni fogják a csikket, s a szórakozóhelyeken a kukákat egy napfordulta után szintén a hamuzó tartalmával töltik tele, addig maguknak, dohánygyáriaknak biztos a megélhetés. De én, aki 30 éve esztergálók, esztergálók, eljutok oda, hogy nincs munkám, nincs ázsíom, nincs megértésem, nincs átlátásom...

Előbb nem értettem, mit akar kifejezni, de begörgött egy busz, amely majd szétesett, olyan állapotban volt.

— Látja, ez van, olyan kopott ez a járgány, hogy majd minden elemet újra kellene váltani, mégsem kér rá senki megrendelést... — Vagyis azt akarta kifejezni, hogy ebben az országban minden szét akar esni és őt már munkanélküliség fenyegeti, pedig oly sok, amit tenni, csinálni, gyarapítani kellene.

Ilyen elkeseredett hangsúllyal cseng mondanivalójának lényege a fülembe — így utólag — ugyanis hetekig nem láttam többet. Az ember gyarló, s tehetsége van ahhoz, hogy a legközvetlenebb ismerőseit is a homályba veszejtse. Vele is így voltam. Tudtam, hogy négy lépcsőházzal odébb laknak. Egyik nap pánikszerű csinnadratta volt, mentőjárással egybekötve. Mentő

jött, de üresen ment, mert élő ember már nem volt. Meghalt, mert nem bízott már semmiben és senkiben. Szörnyű halált választott. Nem volt könnyebb megcsinálni, mint az elhagyott egész életét összehozni.

Nem volt szándékom ilyen jellegű történetet a magánéletem környezetéből önökkel megosztani. Valami azonban késztetett erre. Közérdekű érdeklődésem egy ideje féken tartom, azonban az igaztalan, jogtalan folyamatok előtt nem tudok érdektelenül elhaladni. Egyre több a mélység, amely vonzza az embereket, s nem akármilyenekért szól a mélység hívó hangja.

Kiss József

Pedagógusköszöntő

Június 1-jén rendhagyó pedagógusnapot tartottunk az óvodában. Ezen a napon búcsúztattunk három óvodnőt, akik a nyár folyamán nyugdíjba vonulnak. Majorosi Lászlóné, Kati néni 26 évet töltött el vállalatunk óvodájában. Sok fiatal óvodnő tanulta nála ezt a szép szakmát, ami ha lelkiismeretesen végzik, nem is szakma, hanem hivatás. A vállalatvezetés nevében megköszöntem áldozatos munkáját, a dolgozók részéről pedig Balogh Attiláné Sz. T. titkár mondott köszönetet. Szalai Józsefné és Lotz Istvánné, Piri néni és Joli néni is most búcsúzott a kollégáktól, és a vállalattól. Így ez a pedagógusnap i ünnepség kicsit szomorkásan sikerült, hiszen nem az ünneplés, hanem a búcsúzás hangulata uralkodott. Tennézetesen azért a szokásos pedagógusnap i köszöntő is elhangzott, és minden óvodai, bölcsődei és egészségügyi dolgozónak átadtunk egy-egy szál virágot. Idén először a Semmelweis egészségügyi napot is most ünnepeltük, bár a naptárilag kicsit később van. Ezen a napon tartották évzárójukat a középső csoportok, így pedagógusnapon láthatták a szülők, mennyit fejlődött egy év alatt gyermekük. Énekeltek, játszottak, s talán szebb köszöntő volt ez mindennél, hiszen a gyerekek bizonyították, hogy az óvodnők munkája nem volt hiábavaló. A három nyugdíjba vonuló kolléganőnek kívánunk erőben, egészségben, élményekben gazdag nyugdíjas éveket.

— térsé —

A Jogi Tudósítóban olvastuk:

Az Európai Gazdasági Közösség 1990-ig összhangot kíván teremteni a dohánytermék hirdetésével kapcsolatos jogszabályokban, és ezt az összhangot valószínűleg a legszigorúbb rendelkezések elfogadásával kívánja megteremteni. Fél tucat európai lapban jelentek meg terjedelmes hirdetések, melyekben azzal vádolják meg az EGK illetékeseit, hogy megsértik a szabad véleménynyilvánítás elvét azzal, hogy korlátozzák a cigaretták hirdetéseit. Az Európa Parlament javasolta, hogy a dohánytermékek nyomtatott és televíziós hirdetéseit, valamint a sportesemények dohánytermék-előállító cégek általi támogatását ez év végéig tiltsák be. Mások azt az ellen-

vetést teszik, hogy a dohánynak ugyanazokat a jogokat kell élveznie, mint bármely törvényesen forgalomba kerülő terméknek. Azzal érvelnek, hogy a dohányzás közegészségügyi kérdés, és ezért egyhangú határozatot kell hozni, ha be akarják tiltani a cigaretták árusítását. Mind a hirdető, mind a hirdető vállalatok aggódnak a várható károk miatt.

Az EGK országaiban évente 600 milliárd cigarettát adnak el, és még mindig viszonylag széles körben található hirdetések a fogyasztás ösztönzésére. A várható jogszabályi korlátozásokkal szeben a hirdető vállalatok az eddiginél is élénkebb kampányokba kezdtek, s termékeiket a luxussal és

a gazdagok életmódjával hozzák összefüggésbe. Ezzel fel akarják hívni termékeikre a fogyasztók figyelmét. Az Európai Bizottság jelenlegi szándéka arra irányul, hogy tiltsanak be minden olyan hirdetést, amely túlmegy a legegyszerűbbeken: mindössze a dohánytermék csomagját szabad bemutatni egyszerű háttérrel s azzal a jól látható figyelmeztetéssel, hogy a dohánytermék károsíthatja az egészséget. Ennek várható hatása az lesz, hogy a kifogásolható termékekre vonatkozó reklámkampány unalomba fullad, és a törvényhozók így érik el a dohányzás további korlátozására irányuló céljait. (Newsweek, 1990. április 2.)

(Kiv. ford.: dr. Udvaros Miklós)

„Szigorú európai törvények a dohányzással szemben”

E r d é l y ...

Március 8-án írtam meg az előző cikkemet a „forradalmi utamról”. Most megpróbálom indulatmentesen előtárni, hogy mi is történt Marosvásárhelyen március 13-19. között. Indulatmentességet ígértem, érzelemmentességet viszont nem.

Próbálkozunk hát objektívan.

Március elején szinte minden este felhívtam Vásárhelyt, a Romániai Magyarok Demokrata Szövetségének (RMDSZ) nyújtandó adomány ügyében, körülbelül március 9-e körül tapasztaltam, hogy a telefonlehallgatás újra működik. Vájt fülem van. Nyílt, egyenes beszéd helyett visszatértünk a virágnyelvre. Bagó, a puli is segített, jó hangosan ugatott a telefonkészülék mellett, így legalább az az elégtételünk megvan, hogy plusz munkája lesz a magnószalagot feldolgozóknak...

Március 12. Indulás Budapestre, a szállítmány teherautón 13-án hajnali háromkor indul, mi vonattal; találkozás Gyulafehérváron a papi szemináriumban. Este még egy utolsó telefon Vásárhelyre, hogy másnap fél négykor találkozunk a megbeszélthelyen. Óvatosságom beválik, a vonat (Orient expressz) egy órát késik. A határon töltjük (Lökösháza-Curtici) ezt az egy órát. Lengyelek nincsenek, a magyarokat nem bántják, mert a tranzitutas bolgárokon a sor, vagy 30 főt leszállítanak. Végre Gyulafehérvár, a taxisnak nagy nehezen elmondom románul az utcanévet és házszámot, az érkezéskor románul mondja a fizetendő összeget, a 20 lej borralalót magyarul köszöni meg. A szállítmány már a papnevelde udvarán van. A püspökségnek 12 ezer magyar nyelvű hittankönyv, az RMDSZ-nek számítógéphez papír és floppy. Vásárhelyről is ott van már a kocsis, az RMDSZ képviselője félrevon, és elmondja, hogy nehezen tudtak autót szerezni, egy szövetkezet elnöke (magyar) vállalta, hogy kiküld egy teherautót (idefelé nem volt baj, az üres járatot ugyanis szigorúan büntetik). Visszafelé legyen nagyon óvatos — mint nő, én ülök a sofőr mellé —, a vezető ugyanis román, aki jól beszél magyarul és nem tudja, hogy kié a szállítmány (csak sejtí...). A papneveldeben megebédeltetnek minket és elmesélik a gyulafehérvári vatrás nagygyűlést. A városból mindössze vagy százán jelentek meg, a többi román Kolozsvárról, Marosvásárhelyről és ezen városokat környező román falvakból szállították. A jobb érzésű románok eloldalogtak, mikor Tókes

akasztását követelte a tömeg. Megköszönjük az ebédet, és indulunk felpakolni a teherautót, elköszönünk. A sofőr valóban megpróbál provokálni, a következőkkel indítaná a beszélgetést;

— Ennek a lusta, hazug, kétszínű románságnak kár segítséget nyújtani, nem érdemlik meg. — En csendben intem, nem a nép ilyen, csak egyes emberek; szerencsémre még világos van, így a beszélgetést egészen másfelé terelem, a kora tavaszról, a földeken folyó munkákról, a gyerekeiről beszéltem. Időnként megállunk, hogy a teljesen zárt teherautó hátuljából a fiúk (a férjem és Marci) kiszállhassanak egy kis friss levegőt szívni.

Megérkezünk egy magánlakáshoz, annak a garázsába pakoljuk le a szállítmányt. A sofőr elmegy, végre nyugodtan beszélhetünk. Bezárjuk a garázst, indulás „Bagóékhoz”. Mellesleg ma van a születésnapom, a ház asszonyának is. Bagótól is kapok ajándékot, három csontot is előkapar nekem. Megérkezik Tókes András is. Néhány telefon virágnyelven, hogy itt vagyunk épségben. Sütő Andrást is értesítik, aki másnap fogad minket. Aztán éjjelbe nyúló beszélgetés a Vatráról, a tanügyben az orvosi diákok által folytatott sztrájkokról, arról, hogy a kormányzat már kétszer elhalasztotta a Vásárhelyre teendő látogatást — a magyar diákok kérték, hogy vizsgálják meg, valóban lehetetlen-e a követelésük. Nem jönnek. A városban a középiskolások szolidaritási sztrájkot szerveznek, helye a templom, hogy ne zavarják a tanuló román diákokat, terveik egy újabb tüntetésről. Hírek: a sepsiszentgyörgyi Mikó kollégium is szolidarizál.

Március 14-e délelőtt az RMDSZ irodájában telik. A teljes vezetőséget itt ismerem meg. Az esti műsort szervezik. Kapunk két tiszteletjegyet. Sürgős-forgás, mindenki velünk néhány szót, aztán indulás haza. Izgatottan készülünk Sütő Andrásához. Délután fél ötre vár minket. Mivel az ünnepi előadás csak 7 órakor kezdődik, a jegyeket otthon hagyjuk, mondván, úgyis kevés ideje van „szegény” Sütőnek. Odaérünk, az utca szemközti oldalán hatalmas blokkházakat építe-

nek. Valaha ez az utca csupa családi házból állt, fákkal az utcákon. Azokat még a „rég” időben kivágták. Bemegyünk, nagyon kedves fogadtatásban részesülünk. Leülünk, pár szót ejtünk magunkról, a szállítmányról, aztán persze a beszélgetés a tennivalókra fordul. Hogyan, mit kell tenni most a Vatra ellen. Hogyan kell higgadtan, okosan felvenni a küzdelmet velük... Időnként a közelgő választási küzdelmekről esik szó, hogyan kell választási stratégiát-taktikát kialakítani. Közbe-közbe szólunk, ami nagyon jólesik, Sütő András nem tekint kívülállónak, elfogadja, odafigyel arra, amit mondanék. Mi indulnánk, hiszen a jegyünk otthon maradt, ő felajánlja, hogy majd kocsival elvisz minket, és egyébként úgy szeretné, ha együtt mennénk az előadásra. Míg ő kimegy öltönyt húzni, a felesége ül be mellénk egy kis beszélgetésre. Büszkén mutatja az ablakokon az új függönyt. Azt már kicsit szomorúan mondja, hogy nem tartogatta tovább az új lakásba, mert bár azt hitték, hogy a forradalom megkíméli őket a lebontástól, de bizony mégis sor kerül lassanként az ő lebontásukra is. A ház ura visszajön, mutatja, hogy már kikészítették a gyertyákat holnap estére (15-én este 9 órakor gyújtották meg ezeket a magyar lakosok), tréfálkozik, majd beljebb húzódik a „vatrás kövek” elől. Indulunk. Az autóban az erdélyi magyar színjátásról beszélgetünk.

A kultúrpalotában tömeg. A megnyitó ünnepi beszédet Markó Béla költő mondja. Versek, táncok, énekek váltják egymást. A színpadon kibontakozik a csoda, a jobbagytelki dalárda és táncegyüttes varázsolja elének. Egészen kicsi gyerekek, kamaszok, negyvenesek, hetvenesek táncolnak, énekelnek együtt, úgy ahogy azt otthon teszik, külvilágtól elzárt falujukban. Az esten egy román színész is fellép, románul szaval. Ezenkívül még két román produkció van. (Terv szerint majd 17-én a Stúdió '90 „Üdvözlünk, Románia” című műsorában is fellépnek. Sajnos, erre nem kerül sor, csak a népdalénekes meri hármuk közül vállalni, a fenyegetések miatt.) Vissza is tapsolta a magyar közönség, nemcsak a produkciót, az emberi helytállást is jutalmazták ezzel. Remélem, nem lett baja — bár azóta érdeklődtem telefonon —, róla nem tudtak mondani semmit a barátaim. Az ünnepi est végén búcsúztam Sütő Andrástól, kértem, írjon, sokat írjon, hogy a fiam-

nak, a fiainknak a szép magyar szót átadja. Ő még tréfálkodik és egy nyári látogatásra invitál a kertjébe, amelyre nagyon büszke. Megígéri, hogy akkor nem autózunk, és egy kis boroska mellett beszélgetünk. Úgy gondolja, akkor már kevesebb lesz a teher, ami ránehezedik. Többet írhat. Most tudom, ebből a nyáron nem lesz semmi, én ugyan ott leszek, de ő még nem...

Március 15. Marosvásárhely. Dél előtt nyugalom, az RMDSZ egyidőben tartja mindhárom helyen a koszorúzást. Előzetesen döntöttek így, ne legyen tüetés, felvonulás jellege a megemlékezésnek. Én a Bem-házhoz megyek, látom a két márványtáblát, az RMDSZ eredetileg csak egy magyar nyelvtűt készített. A románok előző nap kérték, legyen román nyelvű emléktábla is. Éjszaka a magyar kőfaragók elkészítették, ugyanúgy márványból. Dél előtt helyére is került mind a kettő. Magyar kokárda egyetlen jelenlőn sincs, mindenki a helyileg készített Petőfi-jelvénnel díszíti ruháját, Magyar zászló nincs, magyar turisták nincsenek. A szervezet alelnöke izgatottan veszi észre, hogy a koszorúzők közül az elnökek, Sütő Andrásnak és egy pár MADISZ-os fiatalnak nincs jelvénye. Elindul, hogy kerítsen, meglát egy nőt, akinek van a kezében pár darab, kér tőle, a nő ad neki. Vissza, kiderül, még mindig hiány van, újból megkeresi a nőt, most már pénz is van nála, mondja, kifizetné az előzőeket s még kérne hármat. A nő: nagyon szívesen adok, de nem pénzért. Andris barátom győzködi, ez pénzbe kerül, ne érje anyagi hátrány, ő bizony kifizeti, mire az ismeretlen: engem hátrány nem ér, pénzért nem adhatom, mert ingyen, ajándékba kaptam, ugyanis a magyar nagykövet felesége vagyok. Derűtség, aztán karon fogják egymást Sütő Andrásnal és indulnak koszorúzni. A műsorban most nincsenek „kifogásolható” versek. Az egyetlen magyar nemzetiszínű szalag a magyar nagykövet koszorúin van. A követség egyébként a román kormánytól kapott engedélyt a koszorúzásra. Este a város magyar templomaiban ünnepi istentiszteletet, illetve misét tartanak. Én a református vártemplomban veszek részt, ami igaz — igaz, itt felhangzik az 52. zsoltár, sőt a Szózat is. Hazamegyünk és reménykedünk, a nap csendesen, szépen zajlott le. Kilenck óraker mi is meggyújtjuk a gyertyákat. Nem mindenhol világít, ahol magyarok laknak. A félelem mélyen gyökerezik, a másnapi események bizonyítják, nem is aseptalan. A 16-át nem Vásárhelyen töltjük, egy napunk és egy éjszakánk van, hogy megjárjuk Székelyföldet.

Első állomás Szárhegy. Itt előző na-

pon délelőtt is, délután is ünnepeltek, hogy a faluból ingázók is műszakjuktól függetlenül jelen lehessenek. A házakat fellobogózták, de szigorúan együtt rakták csak ki mind a kettőt. A MADISZ vezetője, mikor megtudja, hogy csak pár órát töltök a faluban, lélekszakadva rohan hozzám tanácsot kérni. Miből tanuljanak történelmet, vannak-e olyan regények, amit a falu fiatalságának kezébe adhat. Megígérem, hogy mire Magyarországra jön látogatóba, elrendezem a dolgait. Indulunk Csikszeredára, Madéfalván vezet keresztül az út. Este Sepsiszentgyörgy. Villany nincs. Gyertyafényben mesélik az előző nap eseményeit. Több tízezres tömeg gyűlt össze, volt Nemzeti dal és Szózat. A románok is jelen voltak, együtt a magyarokkal. Hajnal, hírek, nyugtalanító hírek Vásárhelyről, indulunk is vissza.

Barátaim mesélik szemtanúként az előző napot. A gyógyszerár esetét, a szervezeten, biztosítatlan „spontán” tüntetést. Akkor voltak az első sebesültek. A Trabant tulajdonosa sajnos magyar nemzetiségű volt, a Vatra ki nyilatkoztatja, a magyarok gépkocsit használnak fel a románok gyilkolására. Arról egy szó sem esik, hogy a szerencsétlen a sötétben a főútvonalon hajt bele véletlenül a tömegbe, hogy a tömeg kiráncigálja a kocsiból, agyonveri, majd felgyújtja a Trabantot. (Román kormánynyilatkozat: három ember a zavargások alatt közlekedési baleset áldozata lett.) Esteledik, indulunk a színházba, még nem érzem a félelmet... Az Avram Iancu-szobornál áll-

nak a vatrások. A tegnapi nap ellenére zsúfolásig megtelik a színház. Már csak egy román művész vállalja a fellépést. Sütő András felállva percekig ünnepeljük, aki felolvassa gyönyörűségesen szép novelláját. (Mindenki figyelmébe ajánlom, a novellából a Magyar Televízió Cselényi László rendezésében filmet forgatott, rövidesen bemutatásra kerül.) A másik felemelő pillanat Lohinszky, az erdélyi magyar színjátszás nagy öregje, egy Székely János-tragédiából eddig kicenzúrázott monológot ad elő. A magyarországi művészek is kitétek magukért, csak egy-két név, a teljesség igénye nélkül: Csengery Adrienne, Dörner György (Szóts Géza Születésnap című versét mondja, a nagy siker a költőnek is szól, már tudjuk, hogy tegnapelőtt a kolozsvári színpadon bejelentette: feladva a magyarországi állását, lakását, családotul hazatelepül, mert otthon van dolga). Hegedűs D. Géza, Almási Éva ragyogott és tündökölt, Szabó Lőrinc versét mondta, Edith Piaf Uram című számát énekelte, sajnos a rádadás szám nem illett a műsorba (Macskák című musicalből egy szám); Hegedűs D. előadása viszont szinte a lélegzetünket is elállította.

Hazamentünk, de hiába nem aludtunk immár 48 órája, nem tudtunk lefeküdni, sak ültünk és néztük egymást és éreztük a városban vibráló feszültséget... A következő számban innen folytatom, ha az olvasóink türelme el nem fogy.

— tézés —

Az átlagosnál jóval olcsóbban kínálták a viszonylag tetszetős fürdőruhákat és bugyikat a klubban tartott kedvezményes vásáron. Akinek e fehérműfeleségekre szüksége volt, az egy kicsit „spórolhatott”.

Horváth István versei

Szerelem

Az este ha eljő
meglesem
csillagcipőjű
kedvesem

Ott lángol fölöttem
fényarca
szikrákat szór
két sarka

Reggelre eltűnt
nem is volt
az én szerelemem
csak a Hold

Bujdosó

Szívbe zárt gyöngy
fájdalom
hóhér kése
torkomon

Sodor a szél
zúg a bánat
vihar vérzi
a hazámat

Éldegélünk
kegyelemben
vízbefúlott
szeretetlenben

Végül

Hajad elmos jeges zápor ringat
mint eldobott kövek tövén a harmat
csillog — fénye múlik

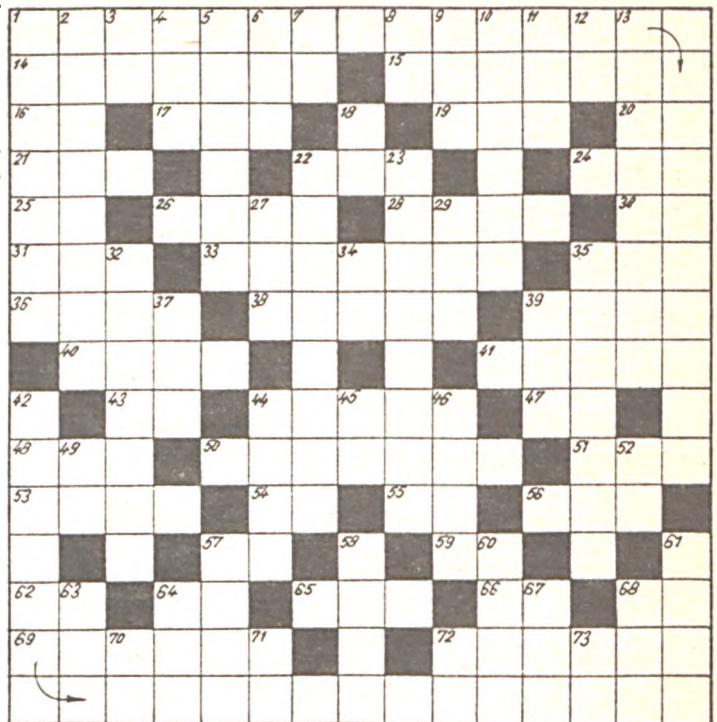
homlokod sápad hangod belekékkik
hazug álom éltet
erek birkóznak az égen végig

lomb bólogat beleszárad végül
hite ágas gyökerében
szereleme ölében rejtőzik végig

(úgy élek úgy halok
mint a tiszta márvány
meg sem találát lélek öröklét ormán)

VÍZSZINTES:

1. A megfejtés első része (zárt betűk: E. A. É.).
14. Idegen női név. 15. Európai nép. 16. A. A. A. 17. Szintén nem (ford.) 19. Közterület. 20. Kicsinyítő képző. 21. Hím állat. 22. Kézimunkázik. 24. Gyümölcsíz. 25. Parancsoló. 26. Bátor. 28. Hiteget. 30. Kisgyermek megrovása. 31. Lista eleje! 33. Égett cserép. 35. Apró. 36. Óázis végtelenül! 38. Névelős tisztítóeszköz. 39. Sárgászöld. 40. Tejtermék. 41. Képregény alak. 43. Fordítva véd. 44. Köpülő. 47. Személyes névmás. 48. Magyar rész!

50. Csavargó. 51. Idegen tagadás. 53. Amerikai egyetem. 54. Régi római pénz. 55. Fonetikus mássalhangzó. 56. Tengeri hal. 57. Sorszámrövidítés. 59. Népies háziállat. 62. Üres kas! 64. ...dö-dö. 65. Előtagként azonos. 66. Biztonsági Tanács. 68. Római 101. 69. Thaiföldi. 72. Szerelemisten.

FÜGGŐLEGES: 1. Képződő. 2. Ritka férfinév. 3. Légritka tér. 4. Verssorvégződés. 5. Történesek. 6. Esek! 7. Növény. 8. Idegen helyeslés. 9. Börtönviselt. 10. Spanyolország. 11. Latyak. 12. C. N. 13. Hó vége. 18. Fejlődik. 22. Önmagába visszatérő szabályos vonal. 23. Erősítő építmények. 27. Kevért Era. 29. Emi — összevissza. 32. Versmondó. 34. A. E. 35. Vas megyei dombosság. 37. Ritka férfinév. 39.

Keresztrejtvény

Vízlelőhely. 42. A megfejtés második része (zárt betűk: I. Z. E. E.). 44. Osztrák folyó. 45. Állati férőhely. 46. Tapasztal. 49. Madridi napilap. 52. Motívum. 57. Idegen név. 58. Cseh határmenti magyar község. 60. Anülop — ford. 61. Édesség. 63. Népiesen szív. 64. Hasadó kőzet. 67. Zsargonban rossz. 68. Némán csen. 70. Igevégződés. 71. Szovjet repülő. 72. Régi római pénz. 73. Mint a 45. sz.

A keresztrejtvényt
Takács László készítette

Beküldendő a vízszintes 1., a függőleges 42. sorok megfejtése. Előző havi számban közölt rejtvény helyes megfejtése: Nem az a jó, ha téged szeretnek, csak az a jó, ha te is szeretsz.

Kovács Teréz receptjei

Ki volt Kovács Teréz?... Nem tudom. Illetve, bocsánat, annyit mégis tudok róla, hogy egy olyan háziasszony „elődünk”, aki 1893-ban közreadta „Házi cukrászda” címet viselő kis könyvecskéjét, melynek hasonmás kiadása nemrég került kezembe. Több fejezetre osztva foglalkozik az élesztős tészták, a torták, ostyák, díszsütemények, apró cukor sütemények, krémekek, fagyalaltok stb. készítésével. A receptek leírása, a könyv „nyelve” külön élvezet volt számomra. Íme:

MORZSA TORTA. 420 gramm lisztet, 280 gramm írósvajjal vegyíts el jól nyújtófával; ezután forrázz le és törj össze finomra 280 gramm mandolát és éppenannyi cukrot, vágd apróra egy citromnak a héját, s mindezt egy citrom levélvel és egy egész tojással összevegyítve, csinálj tésztát, olyant, mely összeálljon jól és sodord ki egy ujjnyi vastagra. Most tedd e tésztát egy tortapléhre, töltsd meg meggy vagy ribiszke-befőzöttel és tésztalemezekből húzz rá rostélyt, s miután a pléh körül az abroncsot megerősítetted, kend meg a tésztát tojásfehérjével, hintsd meg darabosra tört cukorral és gyenge melegnél süsd meg.

MANDULA TÁSKA. 140 gramm apróra tört mandulát, 100 gramm tört cukrot, öt tojás sárgáját s egy citromnak apróra vagdalt héját keverd sűrűre. Azután tógy 8 deci finom lisztet deszkára, sózd meg egy kevésbé, szelj bele 280 gramm vajot, sodord el jól a sodrófával; azután végy hat tojássárgát, három evőkanál tejfölt, egy kis tört cukrot és bort, csinálj meg a tésztát, sodord el háromszor mint a vajas tésztát; minden elsodrás után negyedóránig hagyd nyugodni. Végre sodord el kétfoknyi vastagságúra, vagdalj be-köle meleg késsel apró darabokat, kend meg ezeket tojásfehérjével, mindegyik darab közepére fél kanál töltelékét téve. Hajtsd össze a táskát két végét, úgy, hogy csak két ujjnyi széles és egy ujjnyi hosszú legyen; azután kend meg tojásfehérjével, hintsd be cukorral s aprított mandulával és süsd meg gyenge melegnél szép zsomlyeszínűre.

— Regényiné —